

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků

Jazyková příručka Český jazyk v Polsku

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Charta“), úmluva Rady Evropy, chrání a podporuje Český jazyk v Polsku. Tato **jazyková příručka** Vás provede všemi ustanoveními, které Polsko přijalo na ochranu na Češtinu.

Ale ani Polsko, ani charta nemůže Váš jazyk zachovat. Hlavní odpovědnost leží na Vás. Čeština přežije v Polsku jen tehdy, pokud jí budete denně používat – a to všude.

Poněvadž jedna věc je jistá: Jazyk, kterým se mluví jen doma, nakonec vymře. Nezavírejte svůj jazyk doma: Vezměte Chartu za slovo a využijte to množství možností užívání Češtiny v každodenním životě i mimo domov.

Jen promluvte!

Cíle a zásady

Polsko zakládá ohledně Češtiny na územích, kde je užívána, svou politiku, zákonodárství a praxi mimo jiné na těchto cílech a zásadách:

- uznání Češtiny jako výrazu kulturního bohatství
- respektování zeměpisné oblasti Českého jazyka s cílem zajistit, aby stávající nebo nové územněsprávní členění nebylo na překážku podpoře Češtiny
- potřebě rozhodného jednání za účelem podpory Češtiny, směřující k jejímu zachování

Polsko se zavazuje, že odstraní, pokud tak již neučinilo, neopodstatněné rozlišování, vylučování, omezování nebo upřednostňování týkající se Češtiny, směřující k odrazování nebo ohrožování jejího zachování a rozvoje. Přijetí zvláštních opatření ve prospěch Češtiny, směřující k podpoře rovnosti mezi uživateli

Českého jazyka a ostatním obyvatelstvem nebo náležitě přihlížející k jejich zvláštním podmínkám, se nepovažuje za diskriminaci uživatelů rozšířenějších jazyků.

Polsko se zavazuje, že bude pomocí vhodných opatření podporovat vzájemné porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi, zejména tak, že zahrne úctu, porozumění a toleranci vůči Češtině mezi cíle výchovy a vzdělávání stanovené v Rumunsku, a že bude podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby sledovaly tytéž cíle.

Při určování své politiky vůči Češtině bude Polsko přihlížet k potřebám a přáním vyjádřeným skupinou, která Češtinu užívá. Polsko se zavazuje, že v případě potřeby zřídí orgány, které budou orgánům veřejné správy radit ve všech záležitostech souvisejících s Českým jazykem.

Vzdělávání

Pokud jde o vzdělávání, Polsko se zavazuje, že na území, kde je Čeština užívána, v závislosti na situaci a stavu Češtiny a aniž by tím byla dotčena výuka Polštiny:

- zpřístupní předškolní vzdělávání v Češtině (jazyk výuky)
- zpřístupní základní vzdělávání v Češtině (jazyk výuky)
- zpřístupní středoškolské vzdělávání v Češtině (jazyk výuky)
- bude v rámci technického a odborného vzdělávání zajišťovat výuku Češtiny jako součást učebních osnov (Čeština jako předmět)
- zpřístupní studium Češtiny jako oboru univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia
- učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je Český jazyk

• zpřístupní základní a další přípravu učitelů potřebnou k provádění těchto opatření, ke kterým došlo ohledně výuky v Českém jazyce

• ustaví dozorčí orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky Českého jazyka, a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány

Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde je tradičně užívána Čeština, Polsko se zavazuje, že povolí a bude podporovat nebo poskytovat výuku v Českém jazyce nebo výuku Českého jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů Češtiny opodstatněné.

Soudní orgány

Polsko se zavazuje, že nebude popírat platnost vnitrostátních právních listin pouze proto, že jsou sepsány v Českém jazyce.

Orgány veřejné správy a veřejné služby

Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících Češtinu opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, Polsko se zavazuje, že dovolí a/nebo bude podporovat, aby:

- uživatelé Češtiny mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v Češtině

• v Českém jazyce, v případě potřeby vedle názvu v polštině Polsko se zavazuje, že bude na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v Češtině

Hromadné sdělovací prostředky

Polsko se zavazuje, že pro uživatele Češtiny na území, kde se Češtinou hovoří, v závislosti na její situaci a stavu a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků:

- podpoří zřízení alespoň jedné veřejné rozhlasové stanice a jednoho veřejného televizního kanálu v Češtině nebo k tomuto zřízení napomůže
- náležitým způsobem zajistí, aby veřejnoprávní provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v Češtině
- podpoří pravidelné vysílání soukromých rozhlasových programů v Češtině nebo k tomuto vysílání napomůže
- podpoří pravidelné vysílání soukromých televizních programů v Češtině nebo k takovému vysílání napomůže
- podpoří výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v Češtině nebo k nim napomůže

- podpoří zřízení nebo zachování alespoň jedné novin v Českém jazyce nebo k němu napomůže
- uplatní stávající opatření týkající se finanční pomoci rovněž vůči audio-vizuálním produkcím v Českém jazyce
- podpoří přípravu novinářů a jiných pracovníků pro práci v hromadných sdělovacích prostředcích užívajících Češtinu

Polsko se zavazuje, že zaručí svobodu přímého příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako Čeština, a že nebude bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazuje, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě Český jazyk. Uplatňování těchto svobod může podlehnout právnímu omezení.

Polsko se zavazuje zajistit, aby zájmy uživatelů Českého jazyka byly zastoupeny nebo vzaty v úvahu v orgánech případně zřízených podle zákona, jejichž posláním je zaručit svobodu a pluralitu hromadných sdělovacích prostředků.

Kulturní činnost a kulturní zařízení

Pokud jde o kulturní činnost a zařízení - zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, mimo jiné včetně využití nových technologií - Polsko se zavazuje, že na území, kde je Čeština užívána, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a působnost, a zároveň jsou-li k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí:

- bude podporovat formy projevu a iniciativy typické pro Češtinu a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v Češtině
- bude napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v Češtině v překladu do jiných jazyků prostřednictvím podpory a rozvoje překladatelství, dabingu, postsynchronizace a opatřování filmů titulky
- bude napomáhat zpřístupnění děl vytvořených v jiných jazycích překladem do Češtiny prostřednictvím podpory a rozvoje překladatelství, dabingu, postsynchronizace a opatřování filmů titulky

- zajistí, aby orgány pověřené organizací a podporováním kulturní činnosti různého druhu vhodným způsobem vtělily znalost a užívání Českého jazyka a jeho kultury do akcí, k nimž dávají podnět nebo které podporují
- bude podporovat opatření zajišťující, aby orgány pověřené organizací nebo podporou kulturních činností měly k dispozici pracovníky, kteří ovládají Český jazyk, jakož i jazyk (jazyky) ostatního obyvatelstva
- bude podporovat přímou účast představitelů uživatelů Češtiny při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti
- bude podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánu nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v Češtině

Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž je tradičně užíván Český jazyk, se Polsko zavazuje povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů Češtiny.

Polsko se zavazuje, že při provádění své kulturní politiky v zahraničí poskytne náležité místo Češtině a kultuře, jejichž výrazem Český jazyk je.

Hospodářský a společenský život

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazuje se Polsko v celostátním měřítku, že

- zakáže zařazování ustanovení vylučujících nebo omezujících užívání Českého jazyka, přinejmenším mezi uživateli téhož jazyka, do interních podnikových předpisů a soukromých listin
- bude vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání Češtiny v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami

- bude usnadňovat nebo podporovat užívání Češtiny prostředky jinými než ty, které jsou uvedeny v předchozích bodech

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazuje se Polsko, pokud je to v pravomoci orgánů veřejné správy, na území, kde je Český jazyk užíván, a v rámci reálných možností, že:

- v oblastech hospodářského a společenského života přímo podléhajících jejich správě (veřejný sektor) bude organizovat činnosti podporující užívání Češtiny

Přeshraniční výměny

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že bude:

- uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je český jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli češtiny v příslušných státech v oblasti

kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání

- usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch češtiny přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván český jazyk ve stejné nebo obdobné podobě.

Dodatečně k chartě můžete také profitovat z **Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin**. Touto smlouvou Polsko podporuje vhodné podmínky, umožňující osobám patřícím k národnostním menšinám **zachovávat a rozvíjet svou** kulturu a zásadní elementy své **identity (jazyk, náboženství, tradice a kulturní dědictví)** a chrání tyto osoby před asimilací. Rámcová úmluva zaručuje právo užívat svůj menšinový jazyk ve veřejném životě a sahá do oblastí jako přístup k **učebnicím**, právo zakládat a spravovat své **vlastní soukromá vzdělávací zařízení**, právo používat své **křestní jméno** a uvádět **názvy ulic** v menšinovém jazyce, právo v menšinovém jazyce rozmisťovat veřejně viditelné **znaky a nápisy soukromé povahy**, účinnou **účast** ve veřejném životě (zahrnujíc nevládní organizace) a **uzavírání dohod s jinými státy za účelem zajištění ochrany příslušníků národnostních menšin**.

Narazili jste na problémy?

Orgány a sdružení, které byly v Polsku legálně ustaveny, mohou Radu Evropy upozornit na záležitosti související se závazky Charty, které Polsko přijalo. Taková prohlášení mohou být podány na:

European Charter for Regional or Minority Languages
Council of Europe
F-67075 Strasbourg
minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

Jazykový průvodce byli koncipováni, aby poskytnuli pro každý jazyk, který je pokrytý Evropskou chartou regionálních či menšinových jazyků, přehled o pro něj platících ustanoveních. Tento občanský průvodce nenahrazuje chartu. Pro přesné formulace všech ustanovení, která stranami byla přijata, se prosím obraťte na webovou stránku Rady Evropy: <http://conventions.coe.int>. Další **jazykové průvodce** jsou postupně připravovány.